TOT ALLES IN BEWEGING KOMT

Tot alles in beweging komt.indd 1 20-10-2025 13:26:21

Eerste druk november 2025

© Copyright 2025 ESTER NAOMI PERQUIN, ROTTERDAM
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaargemaakt, op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Ook tekst- en datamining van deze uitgave is zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever niet toegestaan.

Dit werk is fictie: alle namen, personages, plaatsen en gebeurtenissen zijn ontsproten aan de fantasie of de hoogst onbetrouwbare herinneringen van de schrijver. Elementen die enigszins in de buurt van de realiteit dreigen te komen zijn zodanig geanonimiseerd en aangepast dat er sprake blijft van een gepaste afstand tot de werkelijkheid. Elke gelijkenis met bestaande personen, levend of dood, gebeurtenissen of achtergronden berust dan ook op louter toeval. Met 'louter toeval' wordt bedoeld: datgene waarnaar de schrijver zal verwijzen op het moment dat iemand meent recht te hebben op een aanpassing van welke aard dan ook.

Ester Naomi Perquin

Tot alles in beweging komt

Uitgeverij Van Oorschot
Amsterdam

Tot alles in beweging komt.indd 3 20-10-2025 13:26:21

De eerste keer dat mijn vader stierf deed hij dat alleen voor mij. Hij lag beneden, in de schemerige tuinkamer met het beige behang, in het bed met de metalen relingen, waar plastic slangen omheen kronkelden. Op zijn borst zaten ronde stickers geplakt. Daaruit kwamen gekleurde draden, die in een ondoorgrondelijk apparaat verdwenen; een kistje dat aan de rechterkant van zijn bed stond en waar niemand aan mocht komen. In dat kistje werd zijn hart bewaard, verborgen onder een paneel met knopjes en lampjes. Het piepte zacht, precies om de vijf tellen. Ik stelde me dat hart voor als iets kleins en trillerigs; het muisje dat David ooit in de schuur had gevonden en, met grote ogen van ontzag, bewegend in slow motion, in de palm van zijn hand naar binnen had gedragen. Blauw-roze was het, met overal zichtbare adertjes.

Mijn vader lag altijd in dezelfde houding onder dezelfde groene lakens, die zwaar aanvoelden als dikke kleden. Over zijn onderbenen was de bruine sprei gedrapeerd die voorheen op het tweepersoonsbed in de andere kamer had gelegen, de kamer met het rieten wandkleed waarop het Hebreeuwse alfabet stond. De kamer waar hij naast mijn moeder had geslapen en waar Micha, David en ik geboren waren. Wanneer je die sprei optilde en de lakens omhoogschoof zag je, tussen zijn bleke, harige knieën, een glazen fles liggen, gevuld met urine – het bewijs dat zijn lichaam, hoewel het uitwendig volkomen bevroren was, vanbinnen nog functioneerde: het absorbeerde en verwerkte vocht, filterde het, sluisde het door, voerde afval-

Tot alles in beweging komt.indd 5 20-10-2025 13:26:21

stoffen af. Als ik mijn hand op de fles legde kon ik de warmte voelen en als ik zachtjes schudde kon ik beweging zien en soms een gedempt klotsen horen. Iemand had er een scheepje in kunnen bouwen, een miniatuur driemaster met witte zeilen, dat op de schuimende golven heen en weer zou schommelen, als in een storm.

De eerste keer dat mijn vader stierf opende hij plotseling zijn ogen, nog voordat ik de reling van het bed vast had gepakt, de sprei had opgetild, de fles aanraakte. Daarmee verrichtte hij een handeling, voor zover je zoiets een handeling kunt noemen, die later beurtelings een wonder en een leugen zou worden genoemd; hij draaide zijn hoofd mijn kant op en keek me aan. Hij moet op de een of andere manier hebben geweten dat ik er was, dat ik aan de rechterkant stond, vlak bij het kistje – want daar was de priemende blik die ik van hem kende, het kijken dat altijd feilloos de weg wist, waar ik me ook schuilhield. Ondanks maanden van afwezigheid was daar niets aan veranderd. Er volgde een seconde die zich, zoals sommige seconden doen, als een eeuwigheid gedroeg. In een stil, onbegrensd moment waren wij samen in die kamer en haalden geen van beiden adem. Hij lag en ik stond, we waren beiden zowel aanwezig als afwezig dan ooit, in saamhorige roerloosheid. Toen verdween hij, zonder zijn ogen te sluiten, uit zijn eigen blik.

Zo heb ik het later altijd verteld, in steeds preciezere, steeds oudere woorden; dat mijn vader tussen zichzelf en het zien een gordijn dichtschoof, alsof het licht te fel was, het uitzicht hem niet beviel. Hoe het zachte piepen van het kistje veranderde in een hoge, scherpe toon en vervolgens, binnen enkele tellen, in een snerpend kattengejank dat alles in beweging bracht: voeten op de trap, de kamerdeur, armen en benen, handen die grepen, vingers die ergens naar graaiden, knoppen bedienden, aan plastic slangen trokken, het bed verschoven en mij, klem-

Tot alles in beweging komt.indd 6 20-10-2025 13:26:21

mend onder mijn oksels, optilden en meedroegen van de plek waar ik stond, *haal dat kind hier vandaan*, *haal in godsnaam dat kind hier vandaan*, naar een plek waar ik niemand in de weg zou lopen.

Tot alles in beweging komt.indd 7 20-10-2025 13:26:21

‘Wat is eigenlijk precies het verschil tussen een wonder en een leugen? Is een wonder niet gewoon een leugen waartegen niemand bezwaar zal maken? Een aanslag die door niemand wordt opgeëist? Zeg zelf, cariña mía, is een leugen soms geen wonder van vernuft?’

Uit een brief, geschreven door Dario O. aan zijn toenmalige verloofde, ongedateerd. Dario O. ontsnapte in januari 1990 uit de Staatsgevangenis te Santiago, Chili, via een zestig meter lange tunnel waaraan meer dan een jaar werd gewerkt. Van de vijftig gedetineerden die een vluchtpoging ondernamen ontkwamen er negenenveertig; de laatste bleef vanwege zijn corpulente bouw in de smalle uitgang steken. Zes van de voortvluchtigen werden kort na de uitbraak weer opgepakt. Dario O. werd nooit gevonden.

Tot alles in beweging komt.indd 8 20-10-2025 13:26:21

Alles moet leeg

De tijd tussen stoppen met het ontsnappingsboek – er staan nog dozen vol dossiers en mapjes hier, achter het schot – en beginnen aan een uitleg: meer dan vijf jaar. Ik zou kunnen zeggen dat ik alleen wist wat ik niet meer wilde, niet wat dan wel. Dat ik eerst nog andere dingen moest doen, dingen waar ik redelijk goed in was, of in ieder geval geroutineerd, waar ik steeds opnieuw voor gevraagd en betaald werd, waardoor ik het bleef uitstellen. Misschien gaat het altijd zo. Of bijna altijd. Je houdt een bepaald tempo aan en er is nauwelijks ruimte om bezig te zijn met sluimerende onvrede of oude verlangens, ergernis over het telkens herhalen van één bepaald trucje, de grenzen van je relativeringsvermogen, de risico's van andere opties – je hebt nu eenmaal een huis, kinderen, je moet rekeningen betalen en boodschappen doen. Hooguit praat je er soms over, met mensen die hetzelfde ervaren, die instemmend zeggen dat dat nu eenmaal zo is, maar je staat nergens bij stil, niet echt, je moet door, je weet niet wat er gebeurt met achterblijvers.

Ik zou ook kunnen zeggen dat het vijf jaar heeft geduurd omdat ik moeite heb dingen te wegen en te selecteren. Er bestaat een groot verschil tussen iemand die het gebrek aan samenhang niet verdraagt en daarom alles aan elkaar plakt en iemand die de schijn van samenhang niet verdraagt en daarom alles in stukken breekt – dat zijn twee soorten mensen, zou ik kunnen zeggen. En daarna iets als 'ze hebben allebei ongelijk, maar vaak is de eerste groep wel sneller klaar dan de tweede'.

Tot alles in beweging komt.indd 9 20-10-2025 13:26:21

Ik ben iemand uit de tweede groep. Ik hou er niet van wanneer dingen aan elkaar kleven of in elkaar overlopen, ik hou van scheidingswandjes, houten blokken met inkepingen waar keukenmessen precies in passen en snijplanken die van groot naar klein gerangschikt staan. Als kind was ik een tijdje panisch voor wurmen omdat er werd gezegd dat die gewoon verder leefden als je ze doormidden sneed; mensen uit de eerste groep zouden daar anders op reageren, die zouden zoiets interessant en wonderlijk vinden of zelfs bemoedigend. Zoiets zou ik dus kunnen zeggen, over twee soorten mensen en over wat ze wel of niet verdragen. Dat zou overtuigend genoeg klinken om door te gaan voor een antwoord, terwijl het geen antwoord zou zijn.

Gelukkig vraagt niemand ernaar. Niemand heeft ergens op gewacht – natuurlijk niet. Er is eigenlijk niets veranderd. Ik ben op zolder gaan zitten en het voelt alsof ik meer dan vijf jaar over de trap heb gedaan – zo lang heb ik mezelf voorgehouden dat het alleen een kwestie van afronden was, dat ik wachtte op een goed moment, tussen een verhaal of lezing of panelgesprek door, dat ik hooguit een paar dagen nodig zou hebben; alles wat ik moest uitleggen was er eigenlijk al, het moest alleen bijeengeveegd worden. De plekken waar ik vroeger had gestaan en waar ik opnieuw moest gaan staan, waar ik af moest schudden wat ik later te weten kwam – dat was het lastigste. Ik moest kijken zoals ik ooit had gekeken en denken zoals ik ooit had gedacht. Niets corrigeren. De notities uit de Singel, zelfs de allereerste, moest ik onveranderd laten. En de veel latere aantekeningen, deels gemaakt tijdens en na de zwangerschap, hoefde ik alleen te ordenen.

Maar vijf jaar lang, vanaf het moment dat ik stopte met het ontsnappingsboek, lukte het me niet van al die woorden min of meer één geheel te maken, de samenhang te verdragen.

Tot alles in beweging komt.indd 10 20-10-2025 13:26:21

Laat staan dat het iets nuttigs kon worden: een waarschuwing, bijsluiter, vluchtroute. Pas toen ik gisteren, na de treinreis met mijn dochter, toekeek hoe ze zonder enige haast de bandjes van haar sandalen besloot goed te doen, precies op het moment dat de deuren opengingen – *láát dat even*, *we gaan nu uitstappen*, *hou mijn hand vast*, *grote stap* – begreep ik dat de tijd om was.

*

Er kwam een verlangen naar roze bij me op toen ik hoorde dat het een meisje werd. Naar roze en roomwit. Zoetheid die ik tot dat moment nogal bespottelijk had gevonden, zoals ik de smetteloze bloesjes, glanzende haarlinten en lakschoentjes van klasgenoten vroeger nogal bespottelijk vond, de manier waarop ze glimlachten of hun lippen tuitten tijdens het luisteren, hun haar naar één kant streken, met hun ogen knipperden. Misschien omdat ik toen al wist dat ik nooit tot dezelfde soort zou kunnen behoren; als ik een jurk aantrok zag ik eruit alsof ik een meisje *speelde*.

Na de twintigwekenecho, in oktober 2019, lagen die kleuren overal verlokkend uitgestald, in allerlei schakeringen, in suikerige tableaus vol kantjes, strikjes en bloemetjes. En ineens leken ze niet alleen passend maar zelfs noodzakelijk. Het eerste wat ik kocht, waagde te kopen, was een belachelijk duur rompertje van badstof, in een soort zachte perziktint, met frivole ruches aan de mouwtjes, dat volgens het etiket niet eens in de wasmachine mocht. Thuis stopte ik het in de doos van het kraampakket, alsof het daar, in het donker, vanzelf zou verwelken tot een sober, praktisch kledingstuk. Pas in december liet ik het Gideon zien, toen hij aan de keukentafel zat met de rapporten van de jongens – formulieren die jaar na jaar ingewikkelder werden, met stervormige grafieken en testresul-

Tot alles in beweging komt.indd 11 20-10-2025 13:26:21

taten die je vermoedelijk alleen kunt lezen als je universitair bent opgeleid. Zelf bladerde ik altijd direct naar de pagina waarop ze hun halfjaarlijkse zelfportret mochten tekenen. Bij Boaz bestond dat uit een klein, zorgvuldig ingekleurd mannetje dat een pistool vasthad en 'holie macaroni!' riep, in een spreekwolkje boven zijn hoofd. Bij Max uit een bladvullend, grijnzend gezicht zonder neus.

'Niet gaan lachen,' zei ik. Gideon legde het rapport voor zich op tafel, ging achterover zitten en keek naar het rompertje. Een bontgekleurde, exotische vogel die ik aan de vleugels voor hem omhooghield. Toen pas zag ik dat er ook nog kleine glittertjes in de stof zaten, opzichtig twinkelend in het licht, waardoor het hele ding op een chic zwempak leek of iets van de lingerieafdeling van de Bijenkorf. Hij nam het rompertje van me over, hield het even vast en drapeerde het toen plechtig over zijn donkere haar, de mouwtjes aan weerskanten van zijn gezicht. Hij schudde zijn hoofd, waardoor de ruches langs zijn oren schommelden. 'Ik bof maar,' zei hij. 'Eerst blijkt mijn oudste zoon te kunnen rekenen en nu dit.'

*

Tijdens de eerdere zwangerschappen sliep ik veel en diep, maar de dochter maakte een ochtendmens van me. Vaak was het nog pikdonker als ik wakker werd en wist ik niet of het dag was of nacht; dan draaide ik me met moeite op mijn andere zij, herschikte mijn buik als een zak aardappels en probeerde verder te slapen, om er een kwartier later alsnog uit te gaan. Dan maakte ik de lunchtrommels van de jongens vast klaar en dronk een kopje van de bittere thee die de verloskundige me had aangeraden. Soms kroop ik weer terug naast Gideon. Toen de kerstvakantie begon probeerde ik me aan het veranderende tempo en de trage ochtenden aan te passen, maar

Tot alles in beweging komt.indd 12 20-10-2025 13:26:21

meestal betekende dat klaarwakker in bed liggen, mijn handen om mijn buik, wachtend.

Tot die tijd dreven de flarden hooguit zeven of acht keer per jaar boven – altijd op momenten van roerloosheid, kalmte of onverhoeds geluk; half ontwakend na een verhitte zomernacht, starend naar een reproductie van Escher in de wachtkamer van de huisarts, liggend op de bank met een slapend kind tegen me aan, indommelend na een orgasme. Maar vanaf de derde maand van de zwangerschap verschenen ze vaker, soms wel twee keer per week. Ze leken geen stilte meer nodig te hebben, dreven boven als ik een tekst corrigeerde, met Gideon in gesprek was of terwijl ik tegelvoegen stond te schrobben in de badkamer. Opwaarts, vaak dezelfde, losgeraakt van de bodem van de vijver. *'Dat ze zo bang was maakte me geil'*, *'mijn maat hield haar beentjes uit elkaar en ik ging als eerste'*, *'we besloten ze allebei in de kuil te gooien'*, *'de eerste keer stak ik mis*, *daar werd ik boos om'*, *'ik sloeg steeds bam*, *bam op de maat van de muziek*, *net zolang tot hij stopte met huilen'*, *'ik dacht alleen: ze moet stoppen met kijken*, *dus ik drukte door'*, *'ik zette mijn voet op zijn handje*, *zodat ik de benzine goed kon richten'*.

Ik zei er niets over tegen Gideon, deels uit angst hem alsnog te besmetten, alsof zijn hoofd niet veel overzichtelijker was dan het mijne, deels uit gewoonte. Als ik hem had willen vertellen wat ik zoal in mijn hoofd bewaarde had ik dat veel eerder moeten doen – hem nu deelgenoot maken van wat er bovendreef, die zinnetjes hardop uitspreken, dat bezinksel van jaren, deeltjes smerigheid en sadisme, zou een afschuw veroorzaken die ik hem liever bespaarde, ofwel een schouderophalen dat me zou hebben geërgerd. Eigen schuld, dikke bult.

*

Tot alles in beweging komt.indd 13 20-10-2025 13:26:21

Op oudejaarsdag schilderde Gideon de muur van wat toen nog mijn werkkamer was. De raamkant. Links het uitzicht op het kanaal en rechts, als je naar beneden keek, de nogal troosteloze binnenplaats van de buurman, waar de waslijn soms ineens vol hing met heldergele sportsokken. Ik zat op de drempel, mijn handen op de vloer van de gang, mijn voeten op de vloer van de werkkamer, om te kijken hoe *dusty pink* het precies werd. De dingen die Gideon doet zien er vaak zo makkelijk uit. Ook de dingen die hij zelden eerder heeft gedaan; kozijnen afplakken, het openen van een verfblik, het uitklappen en neerzetten van een keukentrap, rechte banen trekken met een verfroller. Heel soepel. Alsof hij iedere willekeurige taak al honderd keer geoefend heeft, ongezien, wachtend op een kans om zijn vaardigheid nonchalant te demonstreren. Toen ik hem net kende dacht ik dat het aan mijn verliefdheid lag, dat er vanzelf een realistischer beeld voor in de plaats zou komen. Ik kon, als hij voor me kookte, verrukt naar de Bourgondische chaos kijken; de manier waarop hij zijn ingrediënten op een hoop wierp, royaal met boter smeet, met saus spetterde, het aanrecht vol schillen, kruidenpotjes, schaaltjes en lepels liet liggen. Later zag ik ook de vanzelfsprekendheid waarmee hij maakte waar hij zelf zin in had, zijn eigen tempo en tijd bepaalde, vergat dat Boaz buikpijn kreeg van room, dat ik niet van tuinbonen hield. Ik zag dat hij kroppen sla liet verpieteren omdat hij ze toch niet nodig bleek te hebben, vlees niet terug in de koelkast legde, te veel gekookte pasta, grote stukken kaas en halve citroenen in de vuilnisbak gooide. Het gemak waarmee Gideon dingen doet is geen gevolg van routine maar van onverstoorbaarheid, weet ik nu. Hij is vrijgesteld van de talloze bijkomstigheden die ik als onvermijdelijk ervaar; voorschriften, regels, de opvattingen van anderen, hun onuitgesproken voorkeuren en behoeftes. Hij wordt niet gehinderd door het tikken van de klok, oordelen over netheid of verspilling, door denken aan, rekening houden met, bewaren

Tot alles in beweging komt.indd 14 20-10-2025 13:26:21

voor. Daarom zien de dingen er makkelijk uit als hij ze doet: hij doet *alleen* die dingen. Alleen de praktische, daadwerkelijke versie van een bepaalde handeling, zonder het onzichtbare, ongrijpbare werk dat overal deel van uitmaakt, zonder te twijfelen, te vrezen, te ordenen. Een band plakken, gitaarspelen, een foto bewerken, een muur schilderen. Zo kan ik het ook, denk ik soms. Als je zo veel buiten beschouwing kunt laten.

'Het wordt wel vlezig,' zei ik.

Gideon zette een stap naar achteren en keek naar de muur. 'Vlezig.'

'Zoals je je de binnenkant van een lichaam voorstelt.'

'Het droogt lichter op.'

Toen ik later die middag nog eens ging kijken vormde de nieuwe, oudroze muur een merkwaardig contrast met de wand ertegenover, waar mijn bureau nog tegenaan stond, volgestapeld met mapjes, papieren en boeken. Een van de lades kon niet meer dicht, daar stak een deel van een dossier uit. Boven het bureau hingen twee vergeelde plattegronden, een zwart-witfoto van een lange tunnel met een streepje licht aan het einde, wat *mugshots* van nors kijkende mannen en een getekend portret van Ann White, uit de tijd dat ze net was teruggekeerd en alle kranten haalde: een van de fascinerendste en best gedocumenteerde ontvoeringszaken die ik was tegengekomen. Dingen die moesten worden afgeschud.

'Je kunt je bureau toch nog even zo laten,' zei Gideon die nacht, nadat we de jongens terug in bed hadden gekregen en samen op de bank lagen, waar ik een slokje van zijn champagne pikte. 'De eerste maanden slaapt ze toch bij ons.' Hij was ervan overtuigd dat ik verder zou gaan als de dochter er eenmaal was; dat mijn beslissing om te stoppen een door hormonen ingegeven gril was – zoals de tijdelijke, obsessieve hunkering naar aardbeisnoepjes, het kokhalzen bij de geur

Tot alles in beweging komt.indd 15 20-10-2025 13:26:21

van rijstwafels, de huilbui bij het zien van een hond met drie pootjes. Het kon best een zwangerschapskwaal zijn, dat kon ik zelf ook niet goed inschatten; misschien duwt iedere schepping het beoordelingsvermogen aan de kant om zich erlangs te kunnen wurmen.

Maar ik had mezelf horen praten, de weken voor ik met verlof ging. Ik had gehoord hoe ik klonk: als een oude man die herinneringen ophaalt aan zijn diensttijd, gebeurtenissen aandikkend of ophemelend, oudbakken anekdotes herhalend. *In mijn tijd was de Singel nog een echte gevangenis. Dat vonden de bewaarders niet alleen, dat vonden de boeven zelf ook*. En ik wilde blijven onthouden hoe ik terug was gekomen uit Tilburg, na de laatste lezing; het korte gesprekje na afloop, de dikke ingenieur, de gouden spikkeltjes in zijn brilmontuur – hoe scherp ik alles zag die avond. Mijn verhalen waren nooit veel meer geworden dan licht literair amusement; eerst was ik een twintiger die in de gevangenis had gewerkt, daarna een dertiger die een specifiek onderwerp tijdig had afgebakend. Er was weinig persoonlijks aan wat ik schreef of vertelde; niets was traceerbaar of verwijtbaar. Wanneer ik het verhaal voorlas van de man die in een impuls een zestienjarig meisje opsloot in de kelder van zijn café en haar daarna onaangeroerd liet verhongeren – een zaak waar ik slechts een paar dingetjes bij had verzonnen – had ik niets met dat verhaal te maken. Overal had ik precies voldoende in gezeten en overal had ik precies voldoende buiten gestaan, waardoor ik moeiteloos heen en weer bewoog; van het hongerige meisje in de kelder naar de lachende klanten in het café, via de kroegbaas zonder strafblad naar de rechter die hem veroordeelde – tot een straf die telkens weer tot verbijstering leidde. Al naargelang de omstandigheden pleitte ik tegen het systeem en verdedigde het; ik was geen hypocriet omdat ik het in beide gevallen meende. Was iemand in de zaal geschokt, dan sloot ik me bij die reactie aan. Vond iemand het ongeloof-

Tot alles in beweging komt.indd 16 20-10-2025 13:26:21

waardig ('dat een doodgewone man zoiets doet') dan knikte ik of maakte een van mijn vaste opmerkingen: 'Ongeloofwaardigheid is een uitmuntend alibi.' Dan werd er gelachen.

Nooit schreef ik over mijn eigen opvattingen, over de fysieke sensaties die ik de eerste weken in de Singel zo fanatiek noteerde, de angsten die ik leerde onderdrukken, de vormen van agressie die ik had ontdekt. Nooit over mijn behaagzucht, mijn gebrek aan morele ruggengraat. Nooit over dehumaniseren-kun-je-leren, de grappige kleine versie van een eeuwenoud spel, waar je alleen papieren kleertjes en plakband voor nodig had. Geen woord over de jongen die van de trap viel, een bloedvlek in de vorm van Italië. Ik benutte het onvoorstelbare en buitenissige, bedacht soms iets waar geen lezer onder leed en toonde een wereld waar weinig mensen zicht op hadden – en waar ze altijd nieuwsgierig naar bleven. *Effectief maar aangelijnd proza*. Niemand kon er veel op tegen hebben, met name omdat niemand ervan onder de indruk hoefde te zijn – ik wist toen nog niet hoezeer die dingen samenhingen.

Mensen hielden ervan als ik iets opbiechtte. Iets wat begrijpelijk genoeg was om herkenbaar te zijn, maar fout genoeg om als een bekentenis te voelen. Ik had de tijdgeest mee; terwijl de geloofwaardigheid van journalisten en wetenschappers verminderde, behoorde ik tot de groep die, zonder er veel voor te hoeven doen, aan overtuigingskracht won. De groep die multi-inzetbaar was zonder intimiderend te worden, zelden of nooit kritisch werd benaderd en tegen de klippen op zichzelf bleef, 'authentiek' of 'lekker gewoon' werd genoemd, geen verlengstuk was van een of ander ondoorgrondelijk beleid of dubieus instituut maar dingen uitlegde in normalemensentaal en juist *geprezen* werd om subjectiviteit: de ervaringsdeskundigen.

Tot alles in beweging komt.indd 17 20-10-2025 13:26:21

De vragen die gesteld werden gingen niet over mij. Meestal waren het niet eens vragen, hooguit als vraag vermomde opvattingen, bedoeld als een bewijs van morele superioriteit, maatschappelijke betrokkenheid of intelligentie. *'Ik ben gewoon altijd tegen de doodstraf geweest, echt van jongs af aan. Ik kan me niet voorstellen dat iemand daar voor kan zijn.' 'Mij lijkt het heel moeilijk, emotioneel. Ik zou er zelf niet tegen kunnen om mensen te commanderen en dat soort dingen.' 'Kent u het Stanford-experiment? Met die studenten? Want dat is grotendeels een mythe. Weet u dat? De meeste mensen weten dat niet.' 'Persoonlijk geloof ik niet in groepsdruk. Ik denk dat het veel te maken heeft met af durven wijken.' 'Vrouwen in een mannengevangenis, gewoon even praktisch bekeken, als het vechten wordt heb je daar toch minder aan?'* En wanneer er wel echte vragen kwamen, over rechtsvraagstukken of morele dilemma's, stelde ik die vragen méé, herhaalde ze hardop alsof ik, als het erop aankwam, net zozeer een toehoorder was als zij, net zo verbaasd en zoekend naar antwoorden. Alsof we allemaal tegelijkertijd onder de indruk waren van dezelfde gebeurtenis.

Mijn werk in de gevangenis was een wapenfeit geworden waar ik, bij gebrek aan andere, latere wapenfeiten, een heel arsenaal uit tevoorschijn trok – een bebloede bijl, een rol ducttape, een horizontaal vallende plantenbak, een koekenpan, een gekarteld broodmes, een kussen, een vuist. En een inkomen. Ik was het genre van de *true crime* in gerold voor het überhaupt een genre was – en ik zou er op de een of andere manier weer uit moeten klimmen.

'Nee,' zei ik die nacht tegen Gideon. 'Dat bureau moet ook naar zolder. Alles moet leeg.' Ik ging rechtop zitten, trok mijn jurk over mijn hoofd en maakte mijn beha los. Mijn panty had ik na het vuurwerk al uitgetrokken, toen Max zijn poedersuikervingers eraan had afgesmeerd. Ik ging languit op de bank

Tot alles in beweging komt.indd 18 20-10-2025 13:26:21

liggen, ruggelings tegen Gideon aan. Hij sloeg zijn rechterarm om me heen, wurmde zijn linkerarm onder me door, streelde eerst mijn buik en legde daarna voorzichtig beide handen om mijn borsten. Voor hem moet dit zo onderhand als een affaire voelen, dacht ik. Een vreemde vrouw. Een nieuw lichaam, zoveel ronder, zachter, gezwollen. Die gedachte wond me op. Bijna alles wond me op, in die periode. Ik drukte mijn billen tegen het kruis van zijn broek. In de verte klonken de laatste, doffe knallen en gierende uithalen, met steeds meer tijd ertussen. Gideon zoende mijn nek, begon zacht in mijn tepels te knijpen. 'Veel te aardig,' zei ik. Hij snoof verontwaardigd, duwde zijn neus in mijn haar en kneep harder.

'Nog te aardig?'

'Nee,' zei ik schor. 'Precies goed.'

*

Alleen Mare en ik namen gisteren de trein, vanuit Meppel. We hadden het weekend doorgebracht in een klein boerderijtje met een verwilderde tuin eromheen, geleend van een collega. Gideon had ons bij het station afgezet en vertrok daarna met de jongens; hij kiest graag toeristische routes, slaat onverwacht zijwegen in omdat er ergens een uitkijktoren moet worden beklommen of stopt om ijsjes te halen bij een tankstation. Maar Mare houdt niet van autorijden en ik hou niet van de rol die ik onderweg krijg toebedeeld, als eeuwige bijrijder; degene die over tijd begint, iets zegt over het avondeten, te veel snoepen, kruimels op de achterbank, slaap, hygiëne. 'Kijken wie het eerste thuis is,' riep ik naar Max en Boaz.

Mare droeg de jurk met de roodkapjesprint, die eigenlijk te klein is geworden maar die ze koppig aan blijft trekken. Het was al warm genoeg voor blote benen; nog voor we vertrokken had ze haar sandaaltjes uitgeschopt. Ze zat rechtop tegen

Tot alles in beweging komt.indd 19 20-10-2025 13:26:21

de leuning van de rode stoel, haar voeten plat op de zitting, het nieuwe kleurboek met de eenhoorns steunend tegen haar opgetrokken knieën, de rok van haar jurk om haar middel. De laatste tijd speelt ze vaak dat ze aan het werk is, al zou ze dat zelf nooit zeggen; ze speelt niet, ze werkt. Ze tekent een giraffe, luistert naar een poppenhart, wikkelt een touwtje strak om een knijper, tekent de letters na van een doos hagelslag – het zijn allemaal bloedserieuze processen vol zelfbedachte regels. In de trein keek ik naar de geconcentreerde frons waarmee ze hoeven en manen inkleurde. Streng voor zichzelf, nooit buiten de lijntjes.

Aan de andere kant van het gangpad zat een man. Een lange, gladgeschoren dertiger met achterovergekamd haar en nogal vermoeide ogen. Hij droeg een stropdas met het logo van de KLM en had een telefoon in zijn hand, maar hij keek niet naar zijn telefoon, hij keek naar Mare. Naar haar. Even naar mij. Weer naar haar. Niet naar haar neus waar nog een veegje paarse viltstift op zat, de donkere haren met de glitterspeldjes, de diepbruine ogen die zo lastig te lezen zijn. Hij keek naar haar blote, opgetrokken benen. Naar het lila onderbroekje dat tussen haar dijen te zien was. Lila met bloemetjes. Ik zag hoe hij zijn blik afwendde, naar buiten, een tijdje naar de weilanden keek. Zijn blik toen terug liet glijden. Naar haar opgetrokken knieën, haar dijen, het onderbroekje. Ik zag hoe hij even naar het scherm van zijn telefoon keek. Naar de grond. Tussen haar benen, langer dit keer. Ik zag hoe hij uiteindelijk een beetje onderuit ging zitten, een koffiebeker uit zijn tas haalde en openlijk naar het onderbroekje staarde, terwijl hij een slok uit de beker nam, slikte, zijn bovenlip schoonlikte.

Natuurlijk overwoog ik om Mares voeten van de stoel te schuiven, haar benen van de bank te duwen, de rok van haar jurk eroverheen te trekken. Ze zou geërgerd hebben opgeke-

Tot alles in beweging komt.indd 20 20-10-2025 13:26:21

ken. ‘Mama, zo kan ik toch niet werken...’ En misschien had ik dat direct moeten doen, toen we een plaats uitkozen en zij haar sandaaltjes uitschopte en zo ging zitten, met het kleurboek in de aanslag. Misschien had ik toen al moeten zeggen ‘doe je rok even goed’ of ‘benen over elkaar’ of ‘zo kan ik je onderbroek zien’. Het was niet eens bij me opgekomen. Ik voelde me voor het eerst in jaren naïef. Erger nog: slordig, onoplettend, ongeschikt.

*

Op de allereerste dag van 2020 wilde ik de stapels boeken en papieren sorteren, de muur boven het bureau leeghalen, de lades opruimen en vullen met luiers en rompertjes, het blad schoonschrobben. Gideon houdt niet van zulke ochtenden, waarop ik er onverwacht een nadrukkelijke planning op na blijk te houden, met een urgentie die hij niet alleen onnodig vindt maar ook beschouwt als een persoonlijke aanval. Tot een uur of twaalf beschouwt hij eigenlijk alles als een persoonlijke aanval; gezelschap, pogingen tot gesprekken, het smeren van boterhammen voor de jongens, de ‘dictatuur van schooltijden’, tandartsafspraken, door collega’s ingeplande vergaderingen. Maar ik had de emmer en het verschoonkussen al van zolder gehaald, de nieuwe hoes met de roze schaapjes klaargelegd, de mobile voor aan het plafond. Het badje stond in een hoek, nog in het plastic. Er zat een roze badthermometer bij en een enorme roomwitte handdoek waar mouwtjes aan zaten. Meisjesdingen die ik had aangeschaft.

Het oude ledikantje moest in elkaar worden gezet zodat ik het schoon kon maken; de schroeven en handleiding lagen gewoon onder in de gangkast, precies waar ik had gezegd. De jongens lagen beneden op de bank met een iPad voor hun neus, hangerig van de gebroken nacht, te moe om aandacht

Tot alles in beweging komt.indd 21 20-10-2025 13:26:21